

Kunnskapsdepartementet
post@kd.dep.no

Bergen, 10.12.21

Hørings svar: Forslag til ny opplæringslov og endringer i friskoleloven

NOU 2019:23

Deres ref.: 21/4454

Vi viser til høringsbrev fra Kunnskapsdepartementet av 26.08.2021.
Elektrofagenes Arbeidsutvalg (EAU) svarer med dette på høringen.

Elektrofagenes Arbeidsutvalg (heretter kalt EAU, orgnr.: 998270081) er et nasjonalt samarbeidsorgan for opplæringskontor og deres medlemsbedrifter innen elektrofagene. EAU har 28 medlemskontorer og representerer over 2800 lærebedrifter og over 7200 lærlinger.

Opplæringskontorene bistår bedriftene med administrasjon av lærekontrakter, oppfølging av lærlinger (opplæringsplan, e-logg, vurdering og kvalitetssikring), sikkerhetskurs og teoriopplæring (VG2 og VG3) i tillegg til bistand i enkeltsaker (konflikthåndtering, tilrettelegging o.l.).

Innspill gjelder kapittel 42 – Videregående opplæring i bedrift

42.6.3 Heving av lærekontrakt

EAU mener at det i trepartsforhold (der opplæringskontor er en part i lærekontrakten), må være mulig å avslutte arbeidsavtalen uten at lærekontrakten heves slik at lærlingen kan videreføre utdanningsløpet i annen lærebedrift. Opplæringskontorene bestreber seg i dag på å finne ny lære plass der hvor lærlingen har mistet lærekontrakten grunnet f.eks. nedgang i arbeidsoppdrag/konkurser/bedrift ikke dekker alle læreplanmål/konfliktsituasjoner.

42.6.3.2 Fjerne terskelen for å heve lærekontrakten etter lærlingens ønske

EAU støtter forslaget om å lovfeste at lærekontrakten kan heves etter ønske fra lærlingen. Dette kan være avgjørende for at lærlingen skal kunne fullføre utdanningsløpet sitt i annen bedrift.

42.6.3.3 Fjerne aldersbegrensningen for prøvetid

EAU støtter forslaget om å fjerne aldersbegrensningen for prøvetid slik at den gjøres gjeldende for alle kandidattyper.

42.6.4.1 Videreføre rett til individuell tilrettelegging i bedrift for lærekandidater

EAU tilslutter seg departementets forslag om å videreføre retten til individuelt tilrettelagt opplæring for lærekandidater.

42.6.4.2 Tilgang til PP-tjenesten

EAU støtter ikke forslaget om å ikke videreføre bestemmelsen om tilgang til PP-tjenesten for lærlinger, praksisbrevkandidater og lærekandidater. Det er viktig at lærlinger som har hatt tilrettelegging og spesialiststøtte/hjelp i skolen ikke mister dette i overgangen fra skole til bedrift. Mange lærlinger opplever overgangen som krevende og tilgangen til PP-tjenesten kan være avgjørende for at de skal kunne håndtere de nye utfordringene. Spesielt i fag med krav om VG3 eksamen (f.eks. i elektrofag) vil lærlinger med spesifikke lærevansker ofte ha behov for hjelp og tilrettelegging for å gjennomføre eksamen og fagprøve. Selv om opplæringskontor og lærebedriften vil bistå lærlingen må det ikke finnes hinder for at lærlingen skal få tilgang på PP-tjenesten når dette er nødvendig for å fullføre utdannelsen.

42.6.5.1 Ikke innføre rett til læreplass

EAU mener at det ikke vil være hensiktsmessig å innføre en lovfestet rett til læreplass. Vi støtter Opplæringslovutvalgets vurdering av at rett til læreplass ikke er gjennomførbart.

42.6.5.2 Et annet opplæringstilbud for dem som ikke får læreplass

EAU støtter at det skal være en lovfestet rett til å fullføre videregående opplæring, og at de som ikke får læreplass må få et alternativt tilbud som fylkeskommunen må være ansvarlig for. EAU støtter departementets forslag til omformulering av lovteksten: et *«anna opplæringstilbud på vidaregående trinn 3 som bygger på det programområdet søkjeren har gjennomført på vidaregående trinn 2»*.

EAU mener at et fullført og bestått VG3-løp i yrkesfag ikke skal avsluttes med fag- eller svenneprøve dersom opplæringen ikke er gjennomført i bedrift (læretid). Elever som fullfører det alternative opplæringstilbudet på vidaregående trinn 3 skal få et kompetansebevis for fullført og bestått VG3 opplæring. Fag- og svenneprøve må kun tilbys etter gjennomført verdiskapingstid i bedrift.

42.6.6.2 Ikke krav om godkjenning av samarbeid mellom lærebedrifter

EAU støtter departementets forslag om å videreføre regelen om at en bedrift kan godkjennes som lærebedrift selv om bedriften ikke kan stå for all opplæringen alene.

42.6.6.3 Ikke detaljregulere hvem som deltar i internkontroll

EAU støtter forslaget om kravet om at internkontrollen skal gjennomføres av den faglige lederen i samarbeid med representanter for arbeidstakerne, erstattes av et krav om at representanter for arbeidstakerne skal få ta del i arbeidet med internkontroll.

42.6.7 Opplæringskontorer:

42.6.7.1 Hvordan opplæringskontorer skal reguleres – overordnede vurderinger

EAU tilslutter seg departementets vurdering om at lærebedrifter og opplæringskontorer i praksis er to ulike typer virksomheter. Videre at det er behov for en klargjøring av opplæringskontorenes rolle og oppgaver.

I forbindelse med behandlingen av Meld. St. 21 (2020-2021) Fullføringsreformen, vedtok Stortinget å be regjeringen videreføre lovfesting av opplæringskontorene og godkjenning som lærebedrift, samt forsterke opplæringskontorenes funksjon som bindeledd mellom skolen og lærebedriftene.

Når departementet i høringsnotatet følger opp Stortingets vedtak som handler om lovreguleringen, viser de til at et klart flertall av høringsinstansene til Opplæringsutvalgets forslag mener at opplæringskontorer bør reguleres som noe annet enn lærebedrift. Samtidig beskriver departementet i høringsdokumentet problemstillingene rundt dette under punkt 42.6.7.2

"Etter dagens regler regnes opplæringskontorer som lærebedrifter, men det er flere av reglene om lærebedriftens rettigheter og plikter som ikke passer for opplæringskontorer. I praksis er det mange av disse oppgavene som utføres av medlemsbedriftene. Selv om Stortinget har bedt regjeringen om å videreføre lovfestingen av opplæringskontorer, stiller departementet spørsmål ved om det har vært intensjonen å videreføre dagens regler helt uendret, eller om reglene i noen grad bør justeres for å tilpasses gjeldende praksis."

I høringen er det lagt opp til to alternative forslag til hvordan opplæringskontorene skal defineres:

Videreføre en regulering av opplæringskontorer som lærebedrift eller regulere opplæringskontorer som noe annet enn lærebedrift.

Det er i dag et velfungerende samarbeid mellom opplæringskontor, medlemsbedrifter og fylkene. Samarbeidet er tuftet på å sikre god kvalitet i fagopplæringen og å følge opp rettigheter og plikter både for lærlinger og for bedrifter. I dette ligger et spesielt ansvar for

å sikre fullføring av utdanning og ivareta elever/lærlinger med utfordringer (unngå utenforskap i størst mulig grad).

I dagens ordning står alle bedrifter som ønsker å tilknytte seg lærlingeordningen fritt til å søke godkjenning som selvstendige lærebedrifter uten bistand fra opplæringskontor, og likevel er over 70-80 % (*H. Høst, NIFU og NHO*) av landets lærebedrifter tilknyttet et opplæringskontor.

Gjennom en spørreundersøkelse til medlemsbedrifter i EAU bekreftes valget om å beholde dagens organisering der opplæringskontorene er en del av opplæringsloven, og er ansvarlige for lærekontraktene da dette er en velfungerende og ønsket ordning.

I en tid hvor det er et stort behov fagarbeidere i Norge, med innføring av ny opplæringslov og forskrifter, innføring av fullføringsreform og innføring av nye læreplaner, mener vi det vil være svært uheldig å endre opplæringskontorenes rolle i fag- og yrkesopplæringen. Kunnskap og kompetanse som finnes i opplæringskontorene er bygget opp gjennom mange tiår innen fag- og yrkesopplæringen.

EAU foreslår at opplæringskontorene defineres i lov som følger:

«Opplæringskontor er et samarbeidsorgan som påtar seg opplæringsansvar i samarbeid med sine medlemsbedrifter. Lærekontrakten tegnes med lærling og opplæringskontoret som parter. Opplæringskontorets lærlinger får opplæring i en medlemsbedrift, eller i perioder i forskjellige medlemsbedrifter. Alle medlemsbedrifter i et opplæringskontor, må hver og en være godkjent lærebedrift.»

42.6.7.2 Opplæringskontorer som lærebedrift – ansvar og oppgaver

Til spørsmålet om det skal kreves godkjenning av opplæringskontorer som lærebedrift og av de enkelte medlemsbedriftene, og hva kravene eventuelt bør være, mener EAU at opplæringskontorene ikke skal reguleres som lærebedrift, men som ett samarbeidsorgan i henhold til vårt forslag nedenfor (42.6.7.3).

42.6.7.3 Opplæringskontorer som noe annet enn lærebedrift – ansvar og oppgaver

EAU mener at departementet her skaper klarhet i forståelsen av ansvars- og oppgavefordelingen mellom de godkjente lærebedrifter som velger å tilslutte seg ett opplæringskontor og opplæringskontoret.

EAU foreslår følgende om opplæringsansvar:

"Opplæringskontor skal ha opplæringsansvar sammen med sine medlemsbedrifter. Opplæringskontor har ansvaret for å følge opp og kvalitets sikre den totale opplæringen i henhold til læreplanen. Lærekontrakten tegnes med lærling og opplæringskontoret som parter. Opplæringskontorets lærlinger får opplæring i en medlemsbedrift, eller i perioder i forskjellige medlemsbedrifter. Alle medlemsbedrifter i et Opplæringskontor, må hver og en være godkjent lærebedrift."

42.6.7.4 Krav til opplæringskontorer - for lærebedrifter og ikke-lærebedrifter

EAU mener at opplæringskontoret, som noe annet enn lærebedrift, følger opp og kvalitetsikrer den totale opplæringen i henhold til læreplanen. Lærekontrakten tegnes mellom lærling og opplæringskontor. Opplæringskontorets lærlinger får opplæring i en medlemsbedrift eller i perioder i forskjellige medlemsbedrifter. Likevel mener EAU at medlemsbedriftene skal være godkjent lærebedrift, men at opplæringskontoret har det overordnede ansvaret for opplæring i samarbeid med medlemsbedriftene.

EAU støtter departementets vurdering og mener at det skal stilles minimumskrav til vedtekter og at dette reguleres i forskriften.

Skal opplæringskontorene være egne rettssubjekter?

EAU viser til sitt forslag under 42.6.7.3 hvor det foreslås at opplæringskontorer skal være noe annet enn lærebedrift og støtter forslaget om at opplæringskontorene skal organiseres som egne rettssubjekter, blant annet å måtte ha et årsregnskap, og at dette blir tilgjengelig i Brønnøysundregistrene. EAU mener at det ikke bør være nødvendig å lovfeste krav til organisasjonsform for opplæringskontorer så lenge det stilles krav til at kontorene skal være egne rettssubjekter.

42.6.7.5 Godkjenning og kontroll - for lærebedrifter og ikke-lærebedrifter

EAU støtter departementet slik at fylkeskommunen fortsatt skal godkjenne opplæringskontorene, og at yrkesopplæringsnemnda skal ha en rolle i vurderingen.

Krav til eller kontroll med bruk av lærlingtilskuddet

EAU mener at tilskuddet skal utbetales til ansvarlig part på lærekontrakten, det vil si opplæringskontoret når kontrakten er tegnet med dem. EAU støtter departementets innstilling om at det skal stilles krav til bruken av lærlingtilskuddet og at kravene bør være de samme både for enkeltstående lærebedrifter og for opplæringskontorer.

42.6.7.6 Opplæringskontorenes rolle som bindeledd mellom skole og arbeidsliv

EAU mener fylkeskommunen skal legge til rette for samarbeid med opplæringskontorene slik at disse kan bidra som et bindeledd mellom skole og arbeidsliv. EAU foreslår at dette reguleres i forskrift og hensyntas i forbindelse med finansieringen.

42.6.8 Fylkeskommunens ansvar og oppgaver:

42.6.8.1 Presisere og utvide ansvaret for å formidle til læreplasser

EAU mener at fylkeskommunene skal ha det overordnede ansvaret for å formidle læreplasser. Samtidig er erfaringen fra elektrofagene at det i mange fylkeskommuner, i praksis er bransjen og ikke minst opplæringskontorene som ivaretar hoveddelen av rekruttering og formidling.

EAU foreslår derfor at man i forskrift regulerer samarbeidet mellom fylkeskommunen, bransjen og opplæringskontorene tilknyttet rekruttering og formidling.

EAU støtter departementets vurdering om å ikke følge opp den foreslåtte presiseringen i §8-7 andre avsnitt om at fylkeskommunene skal formidle «til lærebedrifter det er inngått avtaler om læreplass med». En slik presisering vil kunne fungere som en lite hensiktsmessig begrensning for fylkeskommunene. EAU tilslutter seg departementets forslag om at loven bør slå fast at fylkeskommunene skal formidle søkere til godkjente lærebedrifter.

Bergen, 10.12.21

På vegne av Elektrofagenes Arbeidsutvalg

Ann Elin Hansen

Styreleder EAU